

Posudek oponenta bakalářské práce
Mikuláše Karpety

Science fiction v dokumentárním filmu

Považuji za šťastné, když se téma reflexivní práce protne s osobní fascinací. V případě Mikuláše Karpety převládá fascinace jedním ze dvou vzájemně vzdálených břehů -sci-fi a dokumentárního filmu -, které se snaží svým textem překlenout. Z celého textu je zcela evidentní, že sci-fi a jeho výrazové prostředky jsou doménou, kde je autor zcela zabydlen a právě z tohoto domova vyhlíží k doméně dokumentu, kde už - zde věren roli oponenta - vidím více bílých míst a problematických momentů.

Práce je rozčleněna do dvou částí, z nichž první "se zabývá spojením science fiction žánru v dokumentární kinematografii a relativními hranicemi pojmu dokumentární film" (s.6) a druhá je analýzou vhodně vybraného příkladu dotýkajícího se obou břehů - filmu Wernera Herzoga - *The Wild Blue Yonder* (2005), přičemž hypotézou této analýzy je verifikace dokumentární povahy tohoto filmu.

Autor si velmi dobře definuje zákonitosti sci-fi jak ve vztahu k realitě, tak ve vztahu k estetice a narativním postupům žánru. U snahy definovat dokumentární film však už podléhá určité skepsi ("Představa o jednotící definici všech těchto poloh dokumentárního filmu je tak nejenom utopická, ale ve své podstatě nemožná." s.10) a ač využívá citací i pojmového aparátu několika literárních zdrojů včetně klíčového Billa Nicholse, pro účely srovnávání s kompaktní doménou sci-fi se mu v obecné rovině adekvátní rámec najít zcela nepodaří (v literatuře chybí Francois Jost, jehož kategorie modalit reprezentace by byly vhodnějším styčným bodem, nežli Nicholsova analýza, směřující k detailnějšímu pojednání dokumentárních filmů z hlediska vztahu skladby a mírou spoluvytváření předkamerové reality, spíše nežli k uchopení dokumentu jako domény reprezentující v divákově recepci realitu per se, narozdíl od fikčního pólu reprezentace.).

Přestože role recepce při hledání souměřitelné definice si je Karpeta vědom ("Pojem dokumentární film má totiž zásadní vliv na diváckou recepci, stejně tak, jak vnímá člověk jinak film, na jehož začátku se objeví magická věta "Dle skutečné události", tak také diametrálně jinak vnímá film, o kterém si myslí, že je dokumentární. s. 10), jeho vlastní hledání zůstává spíše v intuitivní rovině.

Při hledání historických definic dokumentu začíná své úvahy u odkazů na zdroje z 20. let, kdy se dokument jako svébytné pole kinematografie začínalo konstituovat, ale ještě plodnější by bylo jít po samotné genezy pojmu "dokumentární", který sešáhá k bratřím Lumiérům, kteří tímto pojmem ve svých katalozích označovali cestopisně-exotické snímky, jejichž obsah se natolik vymykal běžné divácké zkušenosti obyvatele Evropy, že jej bylo nutné ujistit o tom, že se ve filmu opravdu jedná o skutečnost. Moment ztráty distance vůči viděnému jinému, o kterém vím, že je skutečné, zde nabýval bezmála podoby toho fenoménu, o který jde autorovi v případě bakalářského textu.

Oč je první část poznamenána deficitem adekvátního a dostatečně souměřitelného vystižení pole dokumentu, druhá analytická část je mnohem sevřenější a v konkrétní analýze filmu se dotýká všech vrstev díla, od jeho poetiky až po jeho recepci. Přitom se mu daří uvažovat a odkazovat na specifickou sci-fi atributů daného filmu, stejně jako na jeho dokumentární povahu a zpřítomnit tak paradox požadavku silné autenticity, existující v obou doménách a další styčné body.

Z hlediska jazykového je práce psána poměrně suchým jazykem míst s podivnými anglicismy (např. větu "Je to ve skrze trpký, občas našťvaný charakter, který velmi často nadává na svůj vlastní druhs. 23," , chápu tak, že se jednalo o "našťvanou postavu" ap.

Celkově je text veden dobrým nápadem, poučenou a zajímavou reflexí zejména stran odkazů do oblasti sci-fi. S výhradami výše uvedenými práci doporučuji k obhajobě přičemž si dle ústní obhajoby dokážu představit stejně dobře C jako B.

V Praze 6.9.2018

doc. Vít Janeček